

Бусурманлар учун дуа этейик

ГЬЮРМЕТЛИ КЪАРДАШЛАР ВА КЪЫЗАРДАШЛАР, МЕЖИТЛЕНИ ИМАМЛАРЫ!

Бугюн биз кыйынлы заманларда яшайбыз. Къайда къарасанг – питне. Гьакъ герти бусурманны шолайлыкъгъа юреги аврумай болмай. Биз бусурманлар яшайгъан ерлеге чапгын этегенге шагъатбыз. Бу вагъшилик дин якъдан да, гьакъыл якъдан да къабул этмеге болагъан даражада туююл. Энни биз бир-бирибизге не йимик кемеке этмеге болабыз? Умар бин Хаттаб Сад бин Абу Вакъкъасгъа (олар булан Аллагъ рази болсун) язгъан кагъызда булай сёзлер бар: «Бусурманлагъа уьстюнлюк берилгенни себеби оланы душманлары Аллагъгъа таби болмайгъан саялы. Ва Аллагъгъа берилгенлигибиз болмагъан буса, олардан уьст болмас эдик, неге десе душманларыбызны савуту бизинкиден къолай. Эгер олар йимик Аллагъгъа тынгламайгъан болсакъ, гючюне таянып, душманларыбыз бизден оьр болур. Тюз ёлдан тайышмасакъ, гючюбуз булан туююл, олардан яхшы экенибиз саялы уьстюн гележекбиз».

Есибиз Аллагъ сыйлы Къуръанда булай айта (маънасы): «Адамлар къоллары булан этген яманлыкълары саялы шондан олагъа да пай тийсин учун къуруда, сувда да яманлыкъ арагъа чыкыгъан» (тафсируль Жалалайни, «Ар-Рум» деген сура, 41-нчи аят).

Шо саялы, гьюрметли къардашлар ва къызардашлар, инг башлап бизге оьзюбюзге къарамагъа тарыкъ ва Аллагъны дазусундан чыкыгъанлыгыбызны эс этсек, шону тюзлемеге герек. Экинчилей де, Пайхаммарны ﷺ гьадисинде булай айтыла: «Дуа - бусур-

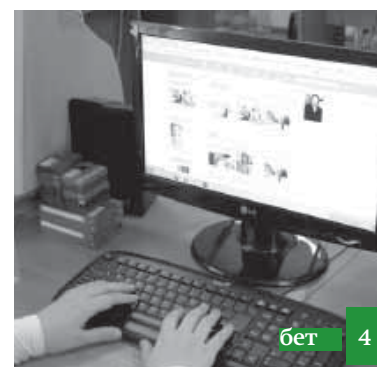
манни къалкъаны (щит)». Шо саялы, гьалиги кыйынлы гьалда экенге гёре, биз янгыз бир-бирибизге дуа этип къалмай, бары да бусурманлар учун да алгъыш этмеге герекбиз. Межитлени имамлары, Яратгъаныбыз Аллагъ бары да бусурманланы питнеден ва балагъдан сакъласын учун, жума намазда да, оьзге борч намаз-

ларда «Къунут» («Магъдина») дуаны охугъуз. Гьалиги заманда балагълар да, питне де кёп болгъан, Есибиз Аллагъ, шолагъа тюшген бусурманлагъа кемеке эт! Аллагъгъа адамланы питнеден сакъласын ва парахат яшав берсин деп тилемере тарыкъ. Аллагъны рагъмулугъу тийсин бизге!

Номерде:

Бары да зат несиягъа алынган!..

Жагъилени аралыкъ тутувуну гьакъында

Бизге нечакъы герек?

Къушлар йимик яшагъыз!

КИМ АЛЛАГЪГЪА ﷻ АРКЪАТАЯЙ БУСА, ОГЪАР ШО ТАМАНЛЫКЪ ЭТЕ

Уланьна операция этеген больницагъа типтайпа юреги титирей туруп алгъасай. Оьзюне ичинден маслагъат эте туруп, о къатын: «Булай авур гьалда инамлы аркъатаяв бары нечик насипдир, неге десе гьали алда бир де болмагъан кюйде юрегим дуалагъа гьасирет ва Аллагъ ﷻ Сен эшитгенге инамлыкъ бары нечик насипдир! Ол кемеке тилейген юрекни къычырыгъын шексиз кюйде эшитежек. Есибиз, мен Сагъа разимен. Мен янгыз Сагъа аркъатайман, Сагъа умут этемен, бу ишде мен гючсюзмен, Ер юзюнде адамланы ва бары да жанлы загланы юреклерине Сен ёлбашчылыкъ этесен», – дей.

Гьажимурат Омаргъажиев

Бизге юреклерибиз дуалагъа гьасирет болсун учун янгыз кыйынлы мюгълетлерде туююл, шатлы заманлар-

да да къасткъылма тюше. Биз даим де юрегибиз булан Огъар умут этме ва аркъатаяма герекбиз. Тавакал – шо бары да ишлерде Аллагъгъа аркъатаямакъ. Аллагъгъа ﷻ туюшгонгъан Ибн Ужайба булай айтгъан: «Тавакал – шо юрекни Аллагъгъа ﷻ аркъатаяву, демек, Ондан къайры башгъа бир затгъа да таянма, бир затгъа да байланма тюшмей. Ол бары да затны биле, шо саялы янгыз Огъар байланма, аркъатаяма герек». Абу Сайид аль-Харраз булай деген: «Тавакал – Улуу Аллагъгъа рази болув, Огъар аркъатаяв, Ону булан сабур болув, бары да затда Огъар инамлы болув...» Юрекни Аллагъ ﷻ булан байлаву этме сюеген затгъа етишивге, зараллы затны гери урувгъа болушлукъ этеген улуу себеппени бириси. Шо гьал бары да пайхаммарлагъа ва вакиллеге хас болгъан. Эсге алайыкъ, Ибрагъим пайхаммарны ﷺ, катапультда ерлешдирип, жагъаннемни оту йимик янагъан отгъа ташлагъанда,

Намруз, бийик тавну башында эре туруп, шо гёрюнюшге къарап, кеп ала болгъан. Муъминге языгъы чыгъып, бары да малайиклер Аллагъгъа пайхаммарны жазадан къуултмакъны тилеген. Аллагъ ﷻ малайиклеге булай жавап берген: «Эгер Ибрагъим сизден кемеке тилесе, сиз огъар кемеке этме боласыз». Сонг Михайыл малайик Ибрагъимни уьстюне бара ва: «Сюе бусанг, мен отну уьстюне къатты янгур бакъдырма боламан», – деген. Тек Ибрагъим пайхаммар, ону кемеги оьзюне гьажатлы туююлно айтып, гери ургъан. Сонг Жабрайыл малайик: «Сагъа мени кемегим герекми?» – деп сорагъан. Ибрагъим: «Сенден магъа бир зат да тарыкъ туююл. Мен нечик гьалда экенни Къудратлы Аллагъ билегенлик таманлыкъ эте», – деп жавап берген. Ону Къудратны Еси Аллагъгъа аркъатаяйгъанын барысы да гёрген, ва оьзюню къатты инамлыгыны яхшылыгындан азатлыкъгъа ес болгъан.

Бельгияда бусурманлар гъалекленген

Бельгиядагы Шарлеруа деген шагъарда яшайгъан бусурманлар разисизлик билдирип орамлагъа чыкъгъан болгъан. Олар ихтиярланы якълайгъан министрликден межитни тамларын пислеген вагъшиленни токъташдырып, жавапгъа тартмакъны талап эте. Ерли информация къураллар билдирегени йимик, белгисизлер межитни тамларында донгузну суратын этегени бу уьчюнчю гезик.

Газетлер язагъан кюйде, вагъшилер бусурманланы менлигине тиеген эрши суратлардан къайры, Мугъаммат Пайхаммаргъа ﷺ тиеген багъыйсыз язывлар да этген болгъан. Шо буса, бусурманланы ачувун бирден-бир чыгъарта.

Бельгияда яшайгъан бусурманланы башын тутгъанлар болгъан иште гёре гъакимиятгъа чакъырив этген. Олар айтагъан кюйде, межитни пислев ярайгъан иш тюгол ва шону ёлгъа йиберип къойма да ярамас. Йылны ичинде уьчюнчю гезик этеген бу яман иши саялы жинаятчылар токъташдырылма ва жавапгъа тартылмагъа гереге ачыкъ.

Шону булан бирче бусурман ругъанилер иманы барлагъа саламатлы болмагъа ва оьзлени сабур тутмагъа чакъыра.

Арив язывну конкурсу

Муаллимлеге, муталимлеге, оьзге охувчулагъа ва арап язывну сюеген адамлагъа Кавказ халкъланы университетни арап каллиграфияны бютюнроссия 10-нчу ачыкъ конкурсу башлангъаны гъакъда билдирип эте.

Конкурс очный, заочный, яшланы арасындагы (15 йылдан гиччилени), сурат меселде этилген каллиграфия бёлюклеге гёре бюлонген. Аслу конкурс – очный, о да башлапгъы ва финал бёлюклеге бёлонген. Финал бёлюк къачан оьтгерилежеги гъакъда артда билдирилежек.

Къыйматланмагъа герекли ишлер арап языв булан этилмеге тийишли ва конкурсу ортакъчысы оьзю айлагъан бир арап ёрукъда оларда айтыв, сёз тагъым, Къуръан аят яда бир сёз сама да болмагъа тарыкъ.

Конкурсгъа йиберилен ишлер А4 формат оьлчевде (альбом кагъыз) ва А3 форматдан (эки альбом кагъыз) уллу болмагъа герекмей. Ишлени оьзгелеге ошамайгъанлыгъы ва арив гёрюнюшю къыйматланажакъ. Этилген ишлеге настъ деп айтылагъан языв булан этилген текст тиркелмеге ва ону орус тилге этилген таржумасы болмагъа тарыкъ.

Конкурса ортакъчылыкъ этмеге сюегенлер оьзлени гъакъында маълумат бермеге гереклер: фамилиясы, аты, атасыны аты, ишлейген яда охуйгъан ери, оьмюр чагъы, телефону, яшайгъан адреси ишни арт янында язылмагъа тарыкъ.

Ишлер 2012-чи йылны 1-нчи сентябри болгъунча къабул этиле ва шу адресге йибериле: 368000, Дагъыстан Республика, Хасавюрт шагъар, Батырмурзаевни атындагы орам, 8, Кавказ халкъланы университети.

Бусурман къайдада той нечик этиле?

Февраль айны ахырларында Къазан шагъарда бусурман тойланы онгарывгъа багъышлангъан биринчи семинар оьтгерилген болгъан. Бу ёлугъувну нечесе йылны узагъында Къазан, Москва, Санкт-Петербург ва оьзге шагъарларда бусурман тойланы сьёмкасын чыгъарагъан «Muslim Video» деген студия оьтгере.

Семинарда той юрютювню усталары – тамада Гамил Нур, нашит-группа «Райян», суратчы Лейла Аблязова, видео суратчы Ренат Амиров ва оьзгелери ортакъчылыкъ этди.

Гъижалланы дизайнери Галима Ибрагъимова той яхшылыкъ учунгъу тиштайпаланы баш гийимин гёрсетди. Ол Къазан шагъарда биринчилей ачылгъан студиясы булан гелгенлени таныш этди. Студияда бусурман гелинлер учунгъу бары да кёмек ишлер этиле – парикмахер ва визажистлерден башлап, гёлекге къыйышагъан явлукъну сайлап, ону арив байламакъгъа ерли.

Ниякъ учунгъу опуракъ тигив студияны башчысы Жамиля Салагъова айтгъан кюйде, той гийимни гиегенде къайсы тиштайпа да оьзюн пача къыз йимик гъис эте. «Гёбин къыягъанда той этмек ва шо гюн арив болмакъ – Пайхаммарны ﷺ сюннетинден», – деди ол. Жыйылгъанлагъа Жамиля оьзю тикгенлерин де, тюрк модельерлени гёлеклерин де гёрсетди.

Ренат Амиров семинарда ортакъчылыкъ этегенлеге бир-нече той видео гёрсетди, ишени гъакъында: неден башлайгъанны, нечик монтаж этегенин ачыкъ этди. «Мени учун уьйленегенлени экиси де булан иш гёрмек агъамиятлы. Олар оьзлер де олай яда булай болсун деп таклифлер берегенде ишим бирден-бир къужурлу бола ва натижада башгъалагъа ошамайгъан иш бермеге болабыз», – дей Ренат.

Семинар «Гольфстрим» деген къонакъуьйде оьтгериле. Мунда бусурман яхшылыкълар кёп болагъан саялы, халкъ арада о гъалал тойлар оьтгерилеген ер йимик белгили болгъан. Татарстанда яшайгъан бусурманлар учун бу кепдеги семинар янгы ёлугъулагъа ёл ача.

Сургутну мадрасасы – дин билимлени ери

Сургут шагъардагы жума межитде мадраса ачылгъан. Мунда яшлар да, уллулар да Ислам динни кюрчюлерин билмеге, арап тилге уьйренмеге болажакъ. Жума межитте ювукъдагы бу якъны бусурманларыны ругъани идарасыны бинасын ярашдыргъан сонг, мадраса ачмагъа да имканлыкъ тувулунгъанда, охув ожакъ иш гёрме башлай.

Уфа шагъардагы Россия Ислам университетни охуп битдирген муаллимлери янгы мадрасада яшланы тарбиялажакъ. Дарслар гъар гюн юрюле. Иш булан машгул тюрлю чагъындагы адамлар ахшамлар охумагъа бола.

«Исламны гъакъында мунда билим алмагъа нече де ушатаман, – дей Мансур дейген охувчу. – Биз мунда Аллагъны ва Ону Элчиси – Мугъаммат Пайхаммарны ﷺ гъакъында кёп янгы маълуматны билебиз. Пайхаммарны ﷺ яшавуну гъакъында билдик, сыйлы Къуръанни ахтарабыз, арап гъарпланы язмагъа къарайбыз ва Аллагъ буюрса тюз язмагъа да уьйренербиз».

«Межитте гелгенче мен ишлей эдим ва динни гъакъында ойлашмай эдим. Бир керен эрим булан межитте гелгенде бизин Ислам динни кюрчюлерини гъакъындагы курслагъа чакъырды. Шо заман бу чу магъа тарыкълы ёл, шону излей эдим, деп эсиме гелди. Шондан берли беш намазымны къылмагъа башладым. Ислам динни гъакъында да билмеге башладым. Ислам динге ювукъ болгъандан берли яшавум бютюнлей альшынды, эрим булан да ругъ якъдан ювукъ болдум. Мен огъар Аллагъны ва Ону Пайхаммарныны ﷺ гъакъында айтаман, ол буса, яхшы кюйде тынглай. Бара-бара ол да межитте гелмеге башлай, жума намазны къутгъармайгъан бола. Уьюбюзню паракатлыкъ ва ругъ гелишлик къуршагъан. Межитни ишени юрютегенлеге баракалла сёзлер айтмагъа сюемен. Гёрсез, йыракъдагы бу бизин темиркъазыкъ шагъарда да алай арив нечик межит бар ва бусурманлар мунда гелип, намаз къылмагъа, билим алмагъа бола», – дей Зайнаб дейген тиштайпа. Жума межитде гъар гюн гелип болмайгъанлар учун, къаттыгюнлер Ислам динни кюрчюлерин билмеге сюегенлеге лекциялар да охула.

www.islamdag.ru деген сайтдан алынган

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению
Духовного управления
мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета
муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Асхабали МУРЗАЕВ

Главный редактор
Патимат ГАМЗАТОВА

Редактор
Абдул-Азиз МИЧИГИШЕВ

Дизайн, вёрстка
Лейла ГУСЕЙНОВА

Менеджер
Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ
Абдусабир АХМЕДОВ

Газета зарегистрирована Федеральной службой по
надзору в сфере связи, информационных технологий и
массовых коммуникаций.

Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24
сентября 2010 г.
Индекс 51325
При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты
«Ас-Салам».
Отпечатано в ООО «Дом печати»
по адресу: пр-т Акушинского, 20.

Заказ № _____
Сдано в печать 29 февраля 2012 г.
в 20:00.

Тираж 2.700 экз.

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала,
ул. Азиза Алиева 2.
Тел.: (8722) 61-00-64.

По вопросам подписки и доставки обращаться по
телефоном:
по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24
по г. Махачкале — (8722) 914-222.

E-mail: assalamweb@gmail.com;
www.assalam.ru

Бары да зат несиягъа алынган!

«Шолай болганда сиз нечик яшайсыз?» – «Нечик яшайсыз» деген недир», кёплер йимик, борчгъа алабыз. Болган кюйде, гесеклетип къайтарарбыз». Бу макъалада мен бир танышым айтган хабарны малим этме сюемен.

Магъаммат Магъамматов

Бир керен тюшашгъа деп уйге гелегенде, ёлда мен алда озлеге кёп гиреген хоншума къаршы болуп, ону уюне етишдирме таклиф этдим. Ол, борчгъа алган акъчасыны болжалы бите, тезлик булан етишдирме герек деп, мени таклифимни гери урду. Буса да мен, таклиф этген сонг, ону ярты ёлда къоймакъны багъайсыз гёрюп, бараган ерине де етишдирип, сонг бирге уйге барма токъташдым ва: «Мин, мен сен не ерге барма сюе бусанг, етишдиремен», – дедим. «Тарыкъ тюгюл, къайырмас, авара болма!» – деп, хоншум рази болмай. «Яхари, мин, булай да кёп сийрек ёлугъабыз, гъар ким оз ишлери булан машгъул, хоншуланы эсге де алмайбыз. Мин мен булайына да бугюн бошман», – деп, къаныкъдым. «Гертиден де, кёп сийрек ёлугъабыз. Буса, яхшы, гетдик», – деп, хоншум, машинге минди. Бараганда хоншум, акъчаланы санап, айры-айры бокъчалагъа тешеп, устлерине бир затлар яза башлады. Шону маънасыны гъакъында сорама суйген эдим, тек шо ёрукълу соравлар умпагъатсыз лакъырланы журасында гъисапланагангъа гёре, иннемей къалдым. Лакъырны хоншум озю: «Сени эсингдемиз бизин отавюйде илинген эсги болган хали?» – деген суалдан башлады. «Неге эсги бола, арив сакъланган хали, гъатта, мен ойлашаган кюйде, янгы йимик де гёрюне», – деп, ону сёзлерине къаршы чыкъдым. «Шо сени гёзюнгден къараганда янгы, мени олжамны гёзюнгден къараганда буса, о эсги болган, къыржылган, гъатта шо хали илинген отавюйде къонакъланы къабул этме де уялагъан болган. Шо саялы ону алышдырма, янгысын сатып алма борчлу болдукъ. Демек, 24000 манат да берип, янгы хали алдыкъ», – деди хоншум. «Очу багъа», – дедим мен. «Ону сатаган адам чы, бизге учуз беремен деди. Биз ону несиягъа алганбыз, гъар ай 2000 манат телейбиз ва акъча пучуна харжлана деп гъисап этмейбиз», – деди. Биз хали-халча сатылагъан тюкенге гиребиз, хоншум несиясын телейди. Сонг ол

несияны болжалы етишген башгъа тюкенге барып: 2200 манатны тейеме герекни айтды. О тюкенде олар къатыны булан 28000 манатлыкъ плазменный телевизор алган экенлер. Барып, телевизорну къалган несиясын да телейди: «Битдими?» – деп сорадым. «Гъали де битмеген, 16500 манатлыкъ кондиционер де алганбыз, уйдегиси эсги ва аваз эте». «Несиягъамы?» – деп сораиман. «Дюр», – деп жаваплана хоншум. Биз, бирдагъы тюкенге барып, 1300 манат телейдик. Шондан сонг, машинге минип, ол: «Мен сени гечикдире бугъайман?» – деди. Муну ишлери битди бугъай, уйге барабыздыр деген ойлар булан: «Ёкъ, къайдагъы затдыр, мен булайына да бошман», – деймен. «Олай буса, – деди хоншум, – гел, бирдагъы ерге гирейик, борчумну берме герек. Къатыным булан телевизор алагъанда, ону тюбуне салаган тумбочка да заказ этме тюшдю, бек учуз – 7200 манатгъа, энни огъар да 600 манат етишдирме герек». Огъар не айтажагъымны билмей иннемей къалдым. Тумбочканы гъакъын тейеген сонг, ол дагъы да: «Сен алгъасаймысан?» – деп сорады. Арты не болажакъ экен деп гъавасланым: «Алгъасаймайман», – деп жавапландым. «Шолай буса, сен мени булан гелме де рази болган сонг, бош да болган сонг, гел бирдагъы-бир тюкенге барайыкъ: гетген къыш къатыныма 90000 минг манат берип тон алган эдик, шону акъчасын да етишдирме герекмен. Гючден иржайып, огъар: «Несиягъамы?» – деп сораиман. Ол дагъы да шолай экенни англатды. «Англаймысан, хоншум, гъали яхшы, нени сюе бусанг, несиягъа алма боласан, гесеклетип телейгенинг саялы, алгъанынгны харжын да гъис этмейсен. Мисал учун, бир урувда 90000 манатны телейгенни орнуна, гъар ай 3500 манат телейсен», – деп, сан да этмей къойду. Мен огъар: «Хоншум, гъали бизде тон гиер йимик сувукъ къышлар да ёкъ, даим чакъ йылы бола, сонг да, олай багъалы тон да гийип, сиз къайда барасыз? Мен билеген кюйде, ишден къайры ерге онча сапарыгъыз да болмай», – деймен. «Неге бармайбыз? – дей хоншум. – Гъона, къара, бизин хоншуну къатыныны да шолай тону бар, ол чу гъатта ишге де бармай. Онуки болган сонг, мени къатынымныки неге болма герекмей? Шону устевюне де, биз тонну несиягъа алганбыз, дагъы да бизге багъасындан тюшюп де берди». «Да-а!» –

деп гъайран болсам тюгюл дагъы айтма сёзюм ёкъ эди. Шондан сонг, биз ону булан дерзиге бардыкъ, ол несиягъа яшларына опуракъ тикдире болган, огъар да 400 манат берди. Сонг барып, холодильник учун да 1100 манат телейдик. Ахырда ол булай деди: «Дагъы да ток ва газ учун да тейеме герек эди, ахшам сагъат беш битгенге гёре, олар учун гъакъ алагъан ерлер де ябылгандыр, энни парохатына уйге къайтма да ярай». Чыдап

сатыв ва алыв гъалиги заманда бизин башыбызгъа тюшген балагъланы бириси. Нечакъы адамлар, несиягъа харж алып, процентлеге батылып, еттинчи наслулары да тейлеп битмесдей гъалгъа тюшелер! Несия харжланы заманында къайтарып болмагъаны учун, нечакъыланы олтюрелер, ёкъ этелер, озь квартирлеринден чыгъарып, таякъдай этелер, дагъы да борчлу къалалар. Несиягъа бере деп, ожакъ учун гъажаты ёкъ нечакъы

тюшедир? Демек, олар магъа къонакълай гелмей дагъы. Эгер олар магъа къонакълай геле буса, шо затланы барысына да къарамас эри. Балики, шоланы барысына да къошуп, нени буса да бир затны процентге алмакъны, сатмакъны яда процент булан борчгъа акъча алмакъны яда бермекни шариат къадагъа этегенни де эсге алма тюшедир? Шо гъарам! Шолай дыгъарлар къадагъа этилегенни бугюн яш да биле. Ёкъ, бизге бары да зат

болмай хоншума ону загъмат гъакъы нечакъы экенни сорадым. «Къатыным да, мен де алагъаныбызны къошсам, 14800 манат бола. Не эте?» – деди. «Хоншум сен несиягъа алган чакъы затланы сизге тарыкъмы эди?» – деп сораиман дагъы да. «Тюгюл, озокъда, несиягъа бере болган сонг алдыкъ дагъы, сонг да гесеклетип телейсен чи, шо саялы береген харжынгны онча гъис этмейсен», – деп жаваплана хоншум. «Шолай болганда, сизге нечакъы къала?» – деген соравну саламан. «Электрик ярыкъ, газ ва озьге коммунал къуллукълар учун 1350 манатны да къошса, 2350 манат къала», – дей ол. «Шо сизге боламы?» – деп сораиман дагъы да. «Озокъда, болмай, къайдан болсун! Дагъы да уъч яшны да сакълама герек», – деп къайнаша ва, аз загъмат гъакъ телей деп, пачалыкъгъа ачувлана. «Шолай болганда, сиз нечик яшайсыз дагъы?» – деп къаныгъаман. «Нечик яшайгандыр, башгъалар йимик, борчгъа алабыз. Болагъан кюйде, гесеклетип къайтарарбыз. Не эте?» – деп тамаша бола ол. Мен, терен тартып кюстюнуп, башымны чайкъап, иннемей къалдым.

Башына тюшген балагъ

Шо хабардан гъасил чыгъарса, несиягъа харж берив, бары да затны несиягъа

мал алына! Багъалы малны уъч йыллыкъ болжал булан несиягъа бере деген таклифни «къармагъына» кёплер тюше. Эгер алывчу бир-бир тюрюлю себеплерден ишинден магърюм къалса, авруп, больницагъа тюшсе, ишлеп болмайган гъалгъа тюшсе, гюн сайын артаган процентлеге батылып, бары да бар-барлыгъындан магърюм къалып, чип, чилакъай боласан. Олайланы мен кёп гёргенмен. Несиягъа машин алаар, сонг урунуп, бузуп, уъч йылны боюнда ёкъ машинни гъагъын телей, устевюне, кёбюсю гезиклерде, борчлулар айлар булан больницаларда ятагъангъа гёре, несия гъакъны дос-къардашы телей. Сен тейлеп болагъан багъагъа сагъа гъажатлы малны алса, тейеме гючюнг чатмайган малланы гери урса, яхшы тюгюлму? Ёкъ, сени де уюнгню-отавунгню онгарма, къатынына норка тон гийдиртме ва тыш уълкели янгы машинге минип юрюме имканлыгъынг бар деп. Макътанма, обкътем болма герексен. Шоланы барысын да биревге де айтма герекмейсен, тюзю, шо гъакъда сагъа бирев де сорамажакъ. Балики, озьюнге: мени отавююмде эсги хали илинген, яда ЖК-телевизорум ёкъ, яда аваз этеген эсги кондиционерим бар саялы, къонакълай гелме суймейгенлер гелмей турсун, деп айтма

етишмей, аслу гъалда, неге хоншумники бар, меники ёкъ деп ойлашабыз. Не эте, мен ондан кемменми? Ол этгенни мен де этип боламан, яда ондан яхшы да, кёп де этип бажараман деген ойлагъа къуллукъ этиле. Хоншунг да лап сени йимик ойлаша.

Насиягъат

Гююрметли охувчулар, бары да адамлагъа, айрокъда къатынгишилеге насиягъат берме сюемен: эгер сизге тарыкъ тюгюл буса, шонда гъажатлыкъ да ёкъ буса, учуз бере деп, гъатта несиягъа бериле буса да, алма тарыкъ тюгюл. Янгыз кёплеге борчлу экени саялы ярлы яшайганлардан, озьюн ва яшларын яхшы ашамлыкъ, опуракъ ва озьге затлар булан таъмин этме болмайган кёплеге борчлулардан да, яшавда кёп мал жыйып, оылгюнче бай болуп, озьюне бир пайда да гелтирмежек байлыкъ булан оьлегенлерден де болмагъыз! Мен эшитген кюйде, орта мадары булангъы француз бир ерден башгъа ерге гёчегенде, оланы мал-матгъын юк ташыйган бир яда эки машинге юклеп элте буса, орта мадарлыкъдан тебен даражадагъы арап агълю гёчегенде, оланы мал-матгъын элтмек учун беш яда алты машин гъажатлы бола. Шо да озьюню заманын, акъчасын ва савлугъун харжлап, гъажатсыз мал сатып алагъанлыкъ булан байлавлу.

Жагьилени аралыкъ тутувуну гьакьында

Артдагы йылларда, орамларда, паркларда, кафелерде, кинотеатрларда бир-бирини кьолларын да тутуп юрюйген, адамланы алдында объюшеген уйленмеген уланланы ва кьызланы кьаршылашагьаны адатлы гьалгьа айлангьан. Гелигиз, шо гьалгьа Ислам динни гьезюнден кьарайыкъ.

Магьаммат-Амин Магьамматрасулов

Бусурман законгьа (шариатгьа) гьере бир-бирине ювукь кьардашлар тьююл, бир-бири булан уйленмек шариатгьа гьере гери урулагьан ва бусурманча уйленмеген (гебин кьыйылмагьан) эр ва кьатынгишилеге кьатынгишини ювукь кьардашы (магьрам) бар ерде тьююл эсе, янгьыз кьатнашма ярамай. Расулулагь **булай** айтгьан: «*Эргиши кьатынгиши булан янгьыз кьатнама-сын, неге тьююл, гертиден де, оланы арасында уьчюнчюсю шайтан бола-жакь*» («Жамиуль-ахадис», № 17646). «Одноклассник», «аська» деген ва башгьа тьюрлю техника алатланы пайдаландырыв булан да кьатнашма ярамай, айрокьда шолай кьатнашывну заманында кьылыксыз ойлар геле буса. Аллагь Кьурьанда бизге, бусурманлагьа, багьып, булай айта (маънасы): «Гьатта эр-кьатынлыкны аминлигин бузувгьа ювукь болмагьыз. Гьакь гьерти кюйде шо пислик ва яравсуз ёл!» («аль-Исра» деген сура, 32-нчи аят). Бу аятда Кьудратны Еси «эр-кьатынлыкны аминлигин

бузмагьыз» деп айтмай, «гьатта эр-кьатынлыкны аминлигин бузувгьа ювукь да болмагьыз!» – дей, яни, шогьар гелтирме болагьан затлардан сакь болугьуз дей. Кьобюсю гезиклерде бары да зат социал сетлени шолай «простой» кьатнашывларындан башлана.

Эргиши – кьатынгиши катнашывлагьа гелтеривню себе-плери

Эргиши-кьатынгиши кьатнашывлагьа гелтиреген себеплени бириси «мода» деп айтма ярай. Уланьяшланы ва кьызьяшланы оьрюм чагьында, адатлы гьалда оьр класларда (бир-бирде шондан да тезде) гормонлары ойнама башлай, ва олар кьатнашма

сюе. Тьюз тарбиялангьан яда романтика аралыкъланы сюймейген, озьлени тазалыгьын, озьюню ва савлай аглюсюню намусун, абурун сакьлайгьан дин аглюлерден чьыкьгьан кьызлагьа «лохушкалар» деп мысгьыллайлар, сан этмейлер, кьурдашлыкь юрютмейлер... Гьасили, уьй болгьунча кьатнашывлагьа теберелер.

Кеп санавда еммакьлар ва романлар охуп, олайда шо ёрукьлу жанрлы фильмлеге кьарап, озьлеге «иерлер» тапмакь учун, кьызлар уланлар булан аралыкъ туту. Кьобюсю гезиклерде айтылагьаны йимик, «яшлыгьындан», тьюзю, мен ойлашагьан кюйде, тийишли даражада тарбиясыны ёкьлугьундан, озьюню гьислерине ирия болуп, кьызлар алдана! Нечик чи, дагьы да

айтгьанда, тийишли даражада тарбияланмагьан уланлагьа аглю кьуруп кьатты ва узакь заманлы аралыкьлар болдурмакь деген англав ва умут, кьызларда йимик, оьрюм чагьында гелмей, бирез эс тапгьан чагьында геле. Кьудратны Еси бары да затны, шону ичинде бу дюньяны ким булан уйленип оьтгережекни алданоьк тоькташдыргьан, ва не зат сизинки болма гереги сизин кьырыыйгьыздан оьтпюп гетмежек.

Изну берилиген кьатнашыв

Уйленмек учун негетти барлагьа бир-бирин гьрмек, намазда аврат тьююл ерлерине, яни, тиштайпаны бетине ва кьолларына кьарамакь сюннет. Олай да тиштайпагьа эргишини тоькьташывлардан тебенги ва гиннигинден оьрдеги бары да санларына кьарама изну бериле. Дагьы бир затгьа да кьарама ярамай. Шолай кьарамакь, мисал учун, эргишиге, тиштайпаны бетине кьарап, о не даражада исбайы экенин, кьолларына кьарап ва ону терисин тоькташдырмакь ва шолай башгьа затлар учун изну бериле. Тиштайпагьа байлавлу да шолай. Оьрде эсгерилген санланы бир керен гьрпюп, тоькташдырма бажарылмаса, шо нече керен гьажатлы буса, шонча керен такрарлама ярай. Уйленме негетим бар деп, кьыз булан кьатнашма, гьатта гьаргюн дегенлей, «смс» булан кьатнашмакь да гери урула. Неге десе, адамны исбайылыгьын тоькташдырмакь учун чакьда бир кьатнашма тарыкъ тьююл.

Негет

Бизин ишлерибиз таза негетли болма гереки гьакьында нече де кеп эшитгенбиз, тек толу кюйде шогьар тьюшонюп битгенбизми экен? Ан-Навабини «Бустануль Арифин» деген китабында гелтирилген аятларын ва гьадислерин охуп, озьюбюзню анализ этип кьарайыкъ.

Магьаммат-Арип Абдулаев

Кьудратны Еси Кьурьанда булай айта (маънасы): «Олагьа Аллагьа сужда этмек, бир Аллагьа кьуллукь этивчюлер бола туруп, намаз кьылмакь ва секет чьыгьармакь буюрулгьан. Шо – динге гьакь гьерти инаныв» («аль-Байина» деген сура, 5-нчи аят).

Башгьа сыйлы аятда булай айтгьыла (маънасы): «Есигиз сизин юреклеригизде не барны яхшы биле» («аль-Исра» деген сура, 25-нчи аят).

«Аль-Гьаж» сураны 37-нчи аятында Кьудратны Еси булай айта (маънасы): «Оланы не эти, не кьаны Аллагьа етишежек, тек Огьар сизин Аллагьдан кьоркьувугьуз етишежек». Ибн Аббас **булай** айтгьан: «Оланы не эти, не кьаны Аллагьа етишежек, тек Огьар сизин Аллагьдан кьоркьувугьуз етишежек». Оьрде эсгерилген аятгьа Аз-Зужаж булай баянлыкь бере: Аллагьдан кьоркьымайлы кьурбан этилген гьайванланы

не этин, не кьанын Кьудратны Еси кьабул этмей. Шо аятлар шагьатлыкь этеген кюйде, Аллагьа бизин кьуллукь этивчюбюз янгьыз негетибиз бар буса, олай да Кьудратны Есини разилигин алывгьа лайыкьлы болгьан бусакь ва бизин уьстюбюзге салынагьан бары да затланы кютме кьасткьыла бусакь, кьабул этиле.

Умар ибн Хаттаб **булай** айтгьан: «*Гертиден*

де, этилеген ишлеге негетге гьере кьыймай бериле, ва гьаринсан да негетине гьере алыр. Ким Аллагь ва Расулулагь учун гьечген буса, ону гьечювю Аллагь кьабул этер, ким дюньялыкь ишлер яда кьайсы буса да бир тиштайпа булан уйленмек учун гьечген буса, шо гьечюв о гьечген ерге ва адамгьа болур». Шо гьадисни аль-Бухари ва Муслим гелтире. Шо гьадисни гьакьында айта туруп, алимлер шону бизин динни аркьатаявларыны

ва лап агьамиятлы кюрчюлерини бириси гьисаплайгьанны эсде сакьлама тьюше. Гьадисде «иннама» (гертиден де) деген арап сьез эсгериле. О сьез арап тилин тьюз язывну бирисине дазу салывну гьрсетмек учун пайдаландырылгьан. Шо бизин бары да ишлерибизде негетни хасокь да агьамиятлыгьын гьрсете. Эсгерилген гьадисни маънасы шариат булан байлавлу ишлер янгьыз негетти барлыкь булан кьабул этилегенликдедир. Шогьар гьере, гьечегенде алдына мурат салагьан, Кьудратны Есини ва Расулулагьны разилигин алмакьны кьастын этеген адамны гьечювю кьабул этилир ва ол Кьудратны Есинден шабагьат алыр. Ким янгьыз дюньялыкь онгайлыкьлар учун гьече буса, огьар дюньялыкьдагьы затлардан башгьа затланы кьаравуллама бажарылмай. Бу гьадис бизин шулай ишлерибизде: намаз жувунагьанда, киринегенде, таяммум (топуракь булан намаз жувунагьанда) этегенде, секет чьыгьарагьанда, ораза тутагьанда, гьаж кьылма барагьанда ва ш.б. бизге негет гьажатлы экенин гьрсете.

Шафит школаны имамы Идрис Аш-Шафиини ула-ны Мугьаммат гьрсетегени йимик, шо гьадис фикхдан (ислам юриспруденция) 70

белюкге тие. Дагьы да ол, шо гьадис озьюне Ислам билим-лени уьчден бир пайын кьоша, деп, кьошум этип айта. Хамбалит мазгьапны имамы Ханбалны уланы Агьмат «Бу гьадисде ислам билим-лени уьчден бир пайы кьуршалгьан», – деп айтгьан. Шо уллу имамланы сьезлерин белгили озьге алимлер де тоькташдыргьан.

Негет – Кьудратны Есинден шабагьат алывну кьайдаларыны уьчюсюнден бириси ва шоланы лап агьамиятлысы. Кьалгьан экисинден (сьезлерден ва ишлерден) эсе, негет озью де Кьудратны Есине сужда кьылыв болма бола. Сьезлерде гьеземелик болагьаны саялы, кьабул этилмей кьалма бола. Бу гьадисни кьыйматлыгьын булай далил де тоькташдыра: абурлу ислам алимлер китап язывну шу гьадис булан башламакьны борчлу этген. Имам Аль-Бухари де шолай этген. Бизин муьмин ата-бабаларыбыз шо гьадисни агьамиятлыгьына тергев бакьдыргьанны бирдагьы да эсге салма сюемен. Олар: бизин бары да ишлерибиз гьакь юрекли негетден гьасил бола деп айтгьан.

Бары да парз ва сюннет ишлерибизде Аллагь бизге гьакь гьерти негет берсин! Амин.

Бизге нечакъы герек?

Кёплер оьзлени дюньялыкъ къыс-матъын яхшылашдыривгъа бакъ-дырагъан заман гелген – быра да адамлар азыкъ излев булан машгъул. Гъали адам оьзюню бавунда оьсдюрген зат яда оьз сыйырындан савгъан сют, юндан согъулуп этилген опуракъ, гёнден гъазирленген аякъгийим булан разилешеген заман тююл. Некъадар, гъали адам акъчадан, даимлик гелимден гъасил болагъан заман. Неге тююл, ону айланасындагы бары да затда, суйсе ёл гъакъ болсун, суйсе ашамлыкъ, опуракъ, телефон ва шолай башгъалары болсун, нагъда харжны талап эте.

Мугъаммат аль-Къахиби

Бирев тува, бирев уйлени, бирев оьле – демек, харж чыгъыш. Оьзюнгю ва агълюнгю ашатмакъ учун къазангъан затдан чыгъыш.

Гъалиги дюньяда адамны гёзюню къыздырагъан затлар ажайып кёп, шолар барысы да яшавлукъ учун лап азында герекли харждан бир нече керенлер артыкъны талап эте. Не этме герек? Къайдан тапма герек? Нечик къазанма герек? О суалар барысы да бир тавуш булан: «Акъча, акъча, акъча!» – деп къычыра. Даимлик чыгъышны талап этеген бу айланмада адам акъчадан гъасил болагъан галгъа тюше, ва ону не ёл булан – изну берилеген ёл буланмы яда къадагъа этилген ёл буланмы – яшав учун нечик къазанма тюше? деген сорав талчыкъдырмай. Булай да бола, демек, адам дюньялыкъ англавлгъа гёре, яхшы гъакъ тёленеген ишге тюше, ол биревден де урламай буса да, тек къазанагъан харж гери урулагъан ёл булан топлангъан.

Къадагъа этилген, гери урулагъан кёп затдан эсе, изну берилеген аз зат булан разилешме герек деген простой гъакъкъатны кёбюсю гезиклерде адамлагъа англатма бажарылмай къала. Кёп санавлу Къуръан аятларда Аллагъа ﷻ бизин оьзюнден къоркъма, яшав къурмакъ учун изну берилеген ёлланы излеме чакъыра. Къуръанда булай айтыла (маънасы): «Гъей мекенли инангъанлар! Мен сизге тийдирген ва изну берген затдан ашагъыз ва эгер сиз огъар сужда къыла бусагъыз, Аллагъа ﷻ разилик билдиригиз» («аль-Бакара» деген сура, 172-нчы аят). Къудратны Еси Аллагъа бизге булай билдире: эгер биз изну берилеген затланы дазусундан чыкъсакъ, Ону ачувун чыгъаражыкъбыз.

Аллагъа ﷻ Къуръанда булай айта (маънасы): «Мен сизге тийдирген ва берген затдан ашагъыз, тек изну берилген затланы дазусундан чыкъмагъыз, дагъы ёгъесе, сизге Мени ачувум чыгъажакъ, Мени ачувумну чыгъаргъанлар буса отгъа тошежек» («Таха» деген сура, 81-нчи аят). Муна яшавдан мисал – Мисрини къонакъуйлери ни бирисини управляющийи булан булай иш болгъан. Къонакъуйлени еси онда спирти булангъы ичкилер де къолланагъан ресторан ача. Управляющийи, имамгъа ёлугъуп, огъар ресторанда спиртли ичкилер ичеген къонакъуийде управляющийи болуп ишлеме яраймы? деп сорай ва шону булан бирге, шо ресторанда юрюлеген ишлеме де оьзю тергев этегенни, онда

гелтирилеген сурсатлы, ичкилени де тергевюню тубюне алгъанны билдире. Имам огъар, шону учун Ислам динде изну берилеген ерин гёрмейгенини гъакъында айта. Управляющийи оьзюню оьр даражалы загъмат гъакъы барны, агълюсюнде кёп яшлар барны, гъали башгъа ишни тапма къыйын экенни гъакъында сёз юрюте. Буса да имам оьзюню разилегин бермей, ва огъар маслагъат этмек гъисапда оьрде эстерилген Къуръанны аятын охугъан. Имам булан сёйлегенден сонг, ол къатты кюйде ишинден тайма ойлаша. Не бола буса да болсун деп, къонакъуийню есини уьстюне бара. Хожайын буса яхшы чалышагъан, таза ишлейген адамны тас этме суймей. Алапасын дагъы да артдыражакъгъа сёз берип, огъар къалмакъны тилей, тек огъар бир тилев де кар этмей ва ишинден тайып гете. Шондан сонг арадан бир гюн де гетгинче, Мадина шагъардагы къонакъуийлени хожайынларыны бириси зенг эте ва Пайхаммарны ﷺ шагъарындагы къонакъуийлени бирисинде яхшы загъмат гъакъгъа управляющийи болуп ишлеме таклиф эте. «Альгъамдулиллагъа, гъакъ ёл гёрсетеген алимлер бары не яхшыдыр. Оланы маслагъатларына тынглап, мен гъар гюн Пайхаммарны ﷺ межитинден къычырагъан азангъа уянаман», – деген ол. Бу хабарны эшитгенден сонг, мен Къудратны Еси Аллагъа ﷻ айтагъан булай гъадисни эсеме алдым: «...Оьзюнден къоркъагъанлагъа Аллагъа ﷻ тувулунгъан гъадан чыкъма имканлыкъ ярата ва ол къаравулламайгъан ерден насип бере. Аллагъагъа аркъатайгъанлагъа шо таманлыкъ эте» («ат-Талакъ» деген сура, 2–3-нчю аятлар).

Америкалылар оьзлер учун Ислам динни ачагъан кюй

Ислам – гъакъ герти кюйде кёп якъланы къуршайгъан дин. Лап гъайранлыкъы – жынс-тайпалыгъындан, оьмюрюнден, тюрсюнден яда социал белгисинден гъасил болмайлы, гъар адам Ислам динде оьзюню юрегине тарыкъ затда селенив таба.

Сауда Ибрагъимова

Гъалиден бир нече йыл алда Американы Бирлешген Штатларына баргъанда, шогъар мен оьзюм тюшондюм. Америкалылары простойлугъу, оланы инаныш къалагъан амалы кёбюсю гезиклерде терс роль ойнай – шо улкени акъпейилли адамлары чакъда-чакъда ерли маълумат къураллар къабул эдиреген стереотиплени таъсирини тубюнде бола. Буса да, Къудратны Еси Аллагъаны пурманы булан магъа къысмагъ Америкада бусурман болма буюргъан. Оьзюмню биринчи намазымны да мен Америкада къылгъанман ва башлап гъижап байлагъанман. Тек бутюн мен башгъа темагъа – гертиден де бек сийрек ёлугъагъан гъалны гъакъында хабарлама сюемен: атын тутуп айтгъанда США-да, бусурманланы ва, Ислам динни гъакъында сёйленеген ёммаклар оьзгёрече индустриягъа айлангъан улкеледе, къыйсы оьзге пачалыкъдан да эсе, кёп санавда адамлар Ислам динни къабул эте. Америкада бусурманлар 17-нчи асруну башларында арагъа чыкъма башлай. Американы оьр Ислам советини маълуматларына гёре, мунда 15 миллиондан да

артыкъ бусурман яшай, шоланы 3 миллиондан да артыгъы Ислам динни къабул этгенлер. 2020-нчы йылгъа США-ны уллу шагъарларыны гъарисинде хачпереслерден эсе, бусурманлар кёп болажакъ. Шо ёрукълу статистика маълуматлар 2003-нчю йыл оьтгерилген милли конференцияда янгъыртылгъан. Америкада бусурман жамият токълавсуз арта – межитлени санаву кёп бола (бусагъатгъы вакътиде мунда 1500-ге ювукъ межит бар) ва санаву арта барагъан бусурман школаланы да США-да абуру гётериле, белгили бола. Тенглешдирген заманда оьр класс белгисине гёре, бусурман жамиятны США-ны Нью-Йорк, Калифорния, Нью-Жерси, Вашингтон, Иллинойс, Массачусетс ва Огайо штатларыны политика ва жамият гъалына хыйлы таъсири бар. Европадагъы дин къардашларыбыз булан тенглешдиргенде, америкалы бусурманланы оьзлени динин юрютюдде кёп эркинлиги бар. Нью-Жерси штатны журналистлер оьзюне умутну дангылы деп айтагъан Тинек деген гиччирек шагъарында, бусурманлар да, католиклер де, иудейлер де паракатлыкъда яшай. О шагъарны мэрии – бусурман муъмин, ону заместители ягъуди. Американы бусурманлары оьзлер де, адамлар оланы динине телевизорну экранларындан гёрюп тююл, бусурманланы оьзлеге къарап, олагъа къыймагъ береген кюйде тутмакъ учун къаст эте. Лап шо идея яш режиссёр Лена Хан учун аслу

ер тута. Лена Хан США-да яшай ва ишлей ва Махер Зейн, Ифран Макки, Зайн Бикха, Карим Салаяма йимик ва башгъа нашит йыравлагъа клиплер чыгъара. Гъали-гъалилерде Лена Хан краткометраж киноланы милли конкурсунда савгъатгъа лайыкълы болгъан. «Женнет деген аты булангъы топуракъ» деген аты булангъы гиччирек видеода огъар улкени ватандашлары гъисапда, америкалы бусурманланы ва олар янгъыз оьзлени динин юрютме сюегенни гёрсетме бажарылгъан. Кёбюсю гезиклерде бу улкеледе Ислам динни къабул этгенлени гъакъында айтагъанда, Африкадан чыкъгъан америкалылар гёз алгъа тутула. Иш, гертиден де, шолай. Африкадан чыкъгъан америкалылары арасында Ислам дин бек яйылгъан. Оьзлер учун Ислам динни исбайлыгъын ачгъан америкалы бусурманланы, боксёрлар Мугъаммат Али, Майк Тайсон, белгили йыравлар агъа-ини Жексонлар да башгъалары сав дюнья таный. Мисал учун айтылгъан баскетболист Шакил О'Нил гъали-гъалилерде Ислам динни къабул этген, балики, гелеген сезонда тюрклени «Бешикташ» командасына чыкъмакъ бар. Оьзюню пресс-конференциясында О'Нил ислам улкеледе ишлежегине шат экенин билдирген, Ислам динни къабул этген белгили баскетболист Хаким Олажувонну лап яхшы центральной гъисаплайгъаныны гъакъында хабарлагъан ва ювукъ арада гъаж къылма бармакъны гёз алгъа тутатгъанын айтгъан.

Гёз гъисапдагъы гъисаплагъа гёре, гъар йыл 20 минте ювукъ америкалы Ислам динни къабул эте. Айрокъда 2001-нчи йыл 11-нчи сентябрьде болгъан террор ишден сонг, Ислам динни къабул этгенлени санаву айрыча артгъан – шо да бирдагы бир американ гъайранлыкъ. 2010-нчу йыл Нью-Йоркнун халкъы этгиз-башнялар бузулгъан ерде ювукъда уллу ислам центрны къурулушу болажакъны биле. Нью-Йоркда Бютюндюнья сатыв-альив центрны орнуна межитни къурулушу болажакъны гёзленилген ерден миналы америкалылары бир пайы да якълай. Шоланы арасында белгили кинопродюсер ва динине гёре хачперес Майкл Мур да бола. Майл Мур: «Мени ватандашларымны къыйыкъсыптагъанлыкъ кепимни буза. Бусурманлар да, мен ва сиз йимик, Американы ватандашлары. 11-нчи сентябрьде 3 минг адамны оьлтюрген къыржанлар саялы, дюньяда бусурманлары къыйыкъсыптылагъаны да магъа бек яман тие. Нью-Йоркнун лап ортасында этгиз башняланы еринде ислам центрны къуруп, бусурманлагъа савгъат этсе, яхшы болар эди деп ойлашдым», – деген. Америкада бусурманланы арасында яшап, олар ярыкъ, толу маъналы ёрукъда оьмюр сюрегенге тюшондюм: гъар йыл гъажгъа бара, Рамазан айда ораза тута, жума намазлагъа бара. Шолар булан бирге олар Американы ватандашлары гъисапда къала ва улкени законларына гьюрмет эте.

Кышлар йимик яшагызы!

1 « Алимлер бары да адамланы – эргилени ва кыатынгишилени, яшланы ва уллуланы – озылде Аллагыга аркыатайвну – тавакалны тувдурувгы иштагылы этген. Бир гезик бир гиши межитте гиргенде, узакъ заман намаз кылагъан уланыяшны гёре. Яш намаз кылып биттенде, о гиши, кырыгына барып, ол ким экенни билме сие. «Мен – етиммен», – деп жавап бере яш. Шолай жавапны эшитген гиши ону атасы болма сюегенни билдире. Яш огъар: «Сен магъа опуракъ алажакъмысан, аш бережекмисен?» – деп сорай. «Аллагъ буюрса шолай болажакъ», – дей о гиши. Яш дагы да: «Эгер мен аврусам, сен мени сав этежекмисен?» – деп сорай. Эргиле шогъар ону гючю етишмейгенни англата. «Эгер мен ойлсем, сен мени

хаммаргы»: «О Расулулагъ, олар кимлердир?» – деп сорадык. Жавап гысапта ол: «Озыне гюйдюрюв (дарман булан) этмейгенлер, болажакъ яман затлагъа инанмайганлар ва озылени Есине аркыатайганлар», – деди. Мунда Укаша эретурп: «Пей Расулулагъ! Мени шолардан бирисин этсин деп. Аллагыга тилесене!» – деди. Пайхаммар: «Пей Аллагъ! Ону шолардан бирисин эт!» – деп тиледи. Сонг бирдагы астаба, еринден туруп: «Пей Расулулагъ! Мени де олардан бирисин этсин деп, Аллагыга тиле!» – деп, ялбара. Расулулагъ буса огъар: «Бу масъалада Укаша сенден алдынлыкъ этди», – деген (Бухари, Муслим). Ибрагим ибн Адгам булай хабарлагъан: «Бир гезик мен бир дербиште ол озыне азыкъ кыайдан

4. Рызыкы – азыкъ. Пайхаммарны гядисинде булай билдириле: «Эгер сиз тийишли даражада Аллагыга аркыатайган эди бусагызы, Ол сизге, эртен бош кыурсаклары булан гетип, ахшам шоланы толтуруп кыайтаган кыушлагъа йимик, азыкъ йибережек эди» («Сунану Тирмизи», № 2344, 4/573).

5. Аллагыга аркыатай инсанни гыакъ герти инанывун гёрсете. Сайт ибн Жубайр булай айтган: «Аллагыга аркыатай – шо иманны ич сыйымы».

6. Аллагъны сюювие етишив. Кыруанда булай айтла (маънасы): «Аллагъ буса Озыне аркыатайганланы сие» («аль-Имран» деген сура, 159-нчу аят).

7. Женнет. Кыруанда булай айтла (маънасы): «Мекенли инанганланы ва яхшылыкъ этген муьминлени Биз сёзсюз кюйде озынлер агагъан женнетни отав уйлериинде ерлешди-режекбиз» («аль-Анкабут» деген сура, 58–59-нчу аятлар).

Бир керен Сулейман пайхаммар денгиз ягыга чыкыганда авзунда яшыл япыракъ булангы хомурсгъаны гёре. Хомурсгъа сувгъа етишгенде, бакъа чыгып, хомурсгъаны озыню аркыасына миндирип, бираз сувгъа чомуп, сонг кыайтып геле. Шо ишни барысыны да гыакында Сулейман хомурсгъа сорай. О булай жавап бере: «Пей Аллагъны Пайхаммары, денгизде тыгыс таш бар, ону ортасында да хурт яшай. Аллагъ мени бойнума гъар гюн огъар эки керен азыкъ бермекни борчун салган, ва Аллагъ бакъаны келпетинде малайик яратган, ол мени шо хуртга етишдире, о да менден озыню азыгъын ала ва шо мюглетде: «Мени яратган, денгизде ерлешдирген ва магъа азыкъ берме унутмайганда йимик, Мугъамматны уьметине де Сени гечивюнгю ва шабагыатынгни бергин», – деп айта.

Эсгерив: Аллагыга аркыатай туруп, Аллагъ берген себеплерден де пайдаланма герек. Уьйде де олтуруп, ишлеме де ишлемей, шолукъда Аллагыга аркыатайвгы кюрчоленип турмакъ да тюз болмас. Бир гезик ерге гёчюп кюрюйген арап, Аллагыга аркыатайман деп айттып, озыню тоесини нокыгасын байламай кюя. О заман Пайхаммар огъар: «Башлап тюенги байла, сонг Аллагыга аркыатай», – дей.

Анас ибн Малик булай хабарлай: «Мен Пайхаммар булан бирге, бурну булан теректе кыагыган сокъур кыушну гёрдюк. Пайхаммар магъа: «О кыуш айтган затны сен билемисен?» – деп сорады. «Билмеймен», – дедим мен. Пайхаммар: «О кыуш булай айта: Аллагыга аркыатайганлар учун шо да таман», – деп айта деген».

Кыудратны Еси Аллагыга, гыакъ юрекден янашып, аркыатайганлагъа Аллагъ Озыню сюювю артыдырып, ону кыайгысын ва кыыйнылыкларын енгилешдирип, юрегин разиликден ва инамлыкдан толтуруп, ону тыш яшавун лайыкылы янашып ва гюьмет булан безендирип.

Пей Аллагъ янгыз сагъа аркыатайма, Сени тынлаву кыуларындан болма кёмек эт. Амин! Аллагыга аркыатайганлагъа шо таман!

тирилтежекмисен?» – деп гъаваслана дагы да яш. Эргиле: «Шолай этме бирев де болмай», – деп жавап бере. Шо заман яш: «Шолай болганда, сен мени гыайымы этежекте, аш бережекте, сувсабымны басылтажакъга, авругъанда сав этежекте кюй», – дей. Шондан сонг гысил чыгырып, эргиле: «Мен Аллагыга ва Аллагыга аркыатайгангы Аллагъ таманлыкъ этегенге инанаман», – деген. Кыудратны Еси Кыруанда булай айта (маънасы): «Аллагъ озыне аркыатайганланы сие» («аль-Имран» деген сура, 159-нчу аят). Аллагъ Озыню гыашыгы гыакъда билдиргенлени гыалы нечик оьр даражада болагъаны гыакында ойлашып кыарайкылар! Шолай адам бары да затлагъа етишежек, неге тюгюл, шолар адамны кыыйнамайлар, ондан башкычырмайлар, ону ари тебермейлер.

«Укаша сенден алдынлыкъ этген»

Ибн Масуд тапшурган йимик, Пайхаммар булай айтган: «Мен кыавумлар гёрдюм ва оланы арасында тюзлени, тавланы толтурган оьз кыавум да бар эди. Оланы санавуну кёплюгю мени кыуандырды. Магъа, сен разимисен деп, сораганда, дюрмен деп жавап бердим. Шондан сонг магъа: «Ондан кыайры да, женнетте дувансыз гирежек дагы да етти юз бар», – деп айтдылар. Биз Пай-

табагъанны гыакында сорадым. Ол, билмеймен деп жавапланды, тек ол озыне азыкъ кыайдан бергенни гыакында Есине сорамакыны таклиф этди».

Харим ибн Хиббан Увайс аль-Караниге: «Сен магъа кыайсылай бармакыны буюрасан?» – деп сораганда, аль Карани Сирия якъны гёрсетген. Харим онда нечик ерлешежени гыакында билме сюйгенде Увайс: «Бу не юреклердир! Даим оланы шеклик енге, ва оланы уьйретмекни пайдасы ёкъ», – деген. Энни Аллагыга аркыатайвну пайдасы не затда экенге кыарайыкъ.

1. Уьстюнлюк. Кыудратны Еси Кыруанда булай айта (маънасы): «Эгер Аллагъ сизин якъласа (Бадрда душмангы кыаршы ябушаганда йимик), сизден бирев де оьр гелме болмас. Эгер Ол сизин якълавуз кюйса (Ухудда болган ябушувларда кёмексиз кыалганда йимик), сизге ким кёмек этер? Муьминлер янгыз Аллагыга аркыатайсын» («аль-Имран» деген сура, 160-нчы аят).

2. Шайтандан якълав. Кыудратны Еси Кыруанда булай айта (маънасы): «Озылени Есине мекенли инанганлагъа ва янгыз Огъар аркыатайганлагъа гертиден де шайтан ихтиярлы топол» («ан-Нагъл сура» деген, 99-нчу аят).

3. Кыочакылыкъ. Гертиден де, юрегин Аллагыга аркыатайвдан толтурган адам кимден кюркысун?

Бусурманлар учун дуа ёзтейик

1 « Имамлагъа тебенде берилеген «Кыунутну» кыайдасын охумагъа таклиф этебиз.

اللَّهُمَّ اهْدِنِي « اهْدِنَا » فِيمَنْ هَدَيْتَ ، وَعَافِنِي « عَافِنَا » فِيمَنْ عَافَيْتَ ، وَتَوَلَّنِي « تَوَلَّنَا » فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ ، وَبَارِكْ لِي « لَنَا » فِيمَا أُعْطِيتَ ، وَقِنِي « قِنَا » بِرَحْمَتِكَ شَرًّا مَا قَضَيْتَ ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ ، وَإِنَّهُ لَا يَدُلُّ مِنْ وَالِيَّتِ ، وَلَا يَعْزُ مِنْ عَادِيَّتِ ، تَبَارَكَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ ، فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا قَضَيْتَ ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ « نَسْتَغْفِرُكَ وَتُتُوبُ » إِلَيْكَ اللَّهُمَّ كُفْ عَنَّا شَرًّا مِنْ يُرِيدُ بِنَا سُوءًا فَإِنَّكَ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنْكِيلًا ، اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ الْإِسْتِقَامَةَ مَعَ التَّوْفِيقِ وَحُسْنَ الْخَاتِمَةِ ، اللَّهُمَّ اكْشِفْ عَنَّا مِنَ الْبَلَاءِ مَا لَا يَكْشِفُهُ غَيْرُكَ ، اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَكْرِ وَالْإِسْتِدْرَاجِ مِنْ حَيْثُ لَا نَشْعُرُ فِي سَاعَةِ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ، اللَّهُمَّ احْفَظْ بِلَادَ الْمُسْلِمِينَ وَدَاغِيسْتَانَ خَاصَّةً ، مِنْ جَمِيعِ الْمَصَائِبِ وَالْآفَاتِ وَالْبَلِيَّاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ، اللَّهُمَّ اضْرِبْ بَعْضَ الظَّالِمِينَ بِالظَّالِمِينَ وَآخِرِ جُنَا مِنْ بَيْنِهِمْ سَالِمِينَ ، وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ ، رَبِّ « رَبَّنَا » اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ، آمِينَ

Аллагъуммагъдини(на) фи ман гъадайт(а), ва афини(на) фи ман афайт(а), ва тавалляни(на) фи ман тавалляйта(а), ва барик ли (лана) фи ма аьтайт(а), ва кыни (на) бирагъматика шарра ма кыазайт(а). Фаиннака такъзи валя юкъза аляйк(а). Ва иннагъу ля язиллю ман валяйт(а). Валя яиззу ман адайт(а). Табаракта Раббана ва таалаят(а). Фалякаль гъамду ала ма кзазайт(а). Астагъфирука ва атубу илийк(а). Аллагъумма куффа анна шарра ман юриду бина суан фаиннака ашадду баъсан ваашадду танкиля, Аллагъумма инна насъалюкаль истикъамата маа ттавфикъи ва гюьсналь хатимагъ (ти), Аллагъуммакшиф анна миналь балая ма ля якшифугъу гыайрук(а), Аллагъумма инна науузу бика миналь макри валь истидражи мин гыайсу ля нашгъуру фи саати миналяйли авиннагъари бирагъматика я аргъама ррагъмин(а), Аллагъуммагъфаз билла галь муслимина ва Дагъистана хассагъ(тан), мин жамииль масаиб валь-афати валь-балий-яти бирагъматика я аргъама ррагъмин(а), Аллагъуммазриб баъза ззалимина биззалимин ва ахрижна мин байнигъим салимин(а), ва саллялагъу таала васалляма аля сайидина Мугъаммадин ва ала алигъи васагъбигъи ажмаин(а), Раббигъфир (Раббана) варгъам ва анта хайру ррагъмин. Амин!

Гъажда

Арафада охуса яхшы болагъан затланы айры баянлыгъыны эсгеривю

Арафада яхшыдыр
Аллагъны кеп эсгермек.
Къуръан охуп, дуа этип,
Ибадат да оьтгермек.

Яхшыдыр тюше этип,
Тюш намаздан сонг къайтмакъ.
Зикруланы кеп этип,
Минг керен къулгъу айтмакъ!

Кеп айтар: – Субгъаналлагъ!
Альгъамдулиллагъ – деп де.
Ля илагъа илла ллагъ,
Аллагъу акбар деп де.

Пайхаммар Арафа гюн
Шулай дуа кеп этген
Насипли – талайлыдыр
Шону кеп этип гетген.

– Я Аллагъ, биз береген
Бар макътавлар Сагъадыр,
Сени учун оьтгерген
Ибадат да Сагъадыр!

Намазларым Сагъадыр,
Яшавум – Оьлюмюм де!
Булай да Сеники чи
Къастым да, Оьмюрюм де!

Мен Сагъа къайтажакъман
Къояжакъсан чы алып.
Бары затым алып мени
Къойма гюнагъыга салып.

Менден болажакълар да,
Олардан болгъанлар да,
Сеники чи бары да
Сонг – сонгъа къалгъанлар да.

Тилеймен сакъла Аллагъ,
Азабындан къабурну!
Вас-васлыкъдан да сакъла
Бер сабурлукъ – сабурну!

Амалларымны сакъла
Яхшылыкъыга бакъдырып,
Чархымдан чайып тайдыр,
Бар гюнагъым акъдырып.

Еллер чыкъса да къойма
Яхшым алып гетмеге
Гъалыма, Иманыма,
Динге зарал этмеге.

Лаббайк кеп айта туруп,
Салаватлар кеп салар.
Дюньягъа – Ахыратгъа
Яхшылыкъ тилей къалар.

Айтар: – Огъ Ессим, Аллагъ
Бары затымны башчысы!
Дюньяны – Ахыратны
Бер магъа бар яхшысын!

Жагъаннемни отундан,
Азабындан сакъла, деп
Муъминлер булан бирче
Яныбызны якъла, деп.

Кеп айтар, йылап тилер
Тилевлерин Аллагъыга
Йылап тилеген къулун
Аллагъ тартмас балагъыга.

Бар Аллагъ кеп сюеген
Дуаланы бириси
Озью къысгъа буса да
Тек о лап да тириши.

– Аллагъым, тилеймен мен
Гечмеклигинг – аманат!

Дюньягъа – Ахыратгъа
Диниме де салават.

Савлукъ бер саламатлыкъ
Дюньяда, Ахыратда!
Динге зарал этмесдей
Бир де, бир зат да гъатта!

Шону да кеп-кеп айтар
Эринмей, ялкъмай, талмай.
Аллагъны аманатын
Ким къояр тилеп, алмай.

Минг керен Ля илагъа
Илла ллагъны да айтар,
Астагъфируллагъын да,
Шонча айтып токътап – къатар.

Юз керен артыкъ охуса,
Аллагъыга йылап – базып,
Ля гъавла вала Къуввата
Иллагъ, биллагъ – деп – азым!

Шо да уллу яхшылыкъ
Ону бир Аллагъ биле.
Шодур бир затны башы
Йылап тилейген тиле.

Айтар Аллагъ гечесен деп,
Гечмеге сюесен деп,
Понагъ этген къулунга
Ой этип гюесен деп.

Яхшы айтса минг сама,
Гъакъ юрекден Аллагъ деп
Астагъфируллагъ Аллагъ
Ля илагъа илла ллагъ – деп.

Юзден де артыкъ этип,
Айтса зувгъан да тартып,
Макътайман Аллагъны деп
Озью макътардан артыкъ.

Сонг да ярай тилеме
Кеп керен айта туруп,
Олтурса да, турса да,
Шулай дуа да къуруп:

– Я Аллагъым геч менден,
Атамдан ва анамдан,
Бар муъмин, муъминатдан,
Сав Дюньядан-Аламдан.

Сакъла къабур азабдан,
Жагъаннемни отундан,
Дажжалны питнесинден,
Юреклени тотундан.

Сен Оьзюнг рази болуп,
Сакъла Къазабынгдан да.
Оьзюнг Оьзюнгден сакъла,
Сени азабынгдан да.

Почюм ёкъ, бажармайман
Сени макътап базмагъа.
Сен оьзюнг айтгъан дейсен,
О да айтма аз магъа.

Альгъамны охумакъда
Яхшы еттиден артыкъ.
Аятуль Курсини де
Айтар Альгъамгъа тартып.

Яхшы кеп-кеп охуса,
Аллагъ деп башлап башын,
Юрегин тюз бакъдырып,
Тегюп гезден гез яшын.

– Сен Гъакъ герти ёлунг бер,
Шо ёлда токътардай эт.
Этген ибадатны да,
Сен оьзюнг макътардай эт.

Сени ёлунгдан таймай
Юрютгюн аягъыбыз,

Не къыйынлыкъ гёрсек де
Болмасын саягъыбыз.

Жаныбыз иман булан
Ал Аллагъ! Тилегибиз
Сени атынгдан толсун
Къаныбыз, юрегибиз!

Жаныбыз чыкъгъанда да,
Иман къалсын, таймасын,
Биз имансыз болгъан деп,
Кёкте хабар яймасын.

Кеп бар дуалар этме
Инсангъа ёкъдур тирев.
Шу къадарда этсегиз
Гъеч зарал гёрмес бирев!

Гъажда киринме герек ерлени баянлыгъы

Гъажда киринме герек
Ерлер бар киринмеги,
Шоланы кютмек учун
Тюшмейген эринмеге.

Мадинагъа гиризде,
Масжидлеге барывда,
Равзада токътайгъангъа,
Зияратда къалывда.

Маккада болагъангъа
Арафада къатывда,
Къурбан гюн Жамаратда
Иблисте таш атывда.

Эршидир киринмесе,
Турса да батмай терге.
Тергев бермеге тюше
Киринме герек ерге.

Киринив юреки де,
Чархын да тазалайдыр
Санталыкъ, васаслыкъны
Ёядыр, къувалайдыр.

Гъажгъа гирегенде де,
Негет этгенче алда
Яхшыдыр негет этме
Киринив, таза гъалда.

Ярамайгъан затланы гъикматыны гъакъында

Тырнакъ гесмек, чач юлкъмакъ,
Гъав этмек, терек гесмек –
Табиатгъа янашып,
Гъажда заралсыз оьсмек.

Гъикматы не десегиз –
Сакъламакъдыр бар янны.
Алагъны аламатын,
Аллагъ берген Маъданны

Озью де сакъланмакъдыр
Бир затны заралындан
Чархын ва сабурлугъун
Гъар-бир яман ягъындан.
Бу Исламны тазалыкъ
Ва тюзлюк аламаты

Саламатлыкъ ёлуну
Эркинликге абаты.

Гъажда заралсыз турсун,
Гъар заман бар зат гъатта
Ондан да тартымасын
Дюньяда гъеч бир зат да.

Ийисли сувланы да
Яратмагъаны гъикмат
Шагъватдан сакъланмакъдыр
Шонда гъар минут, сагъат.

Ону да маънасы бар –
Арив гетсин аректе
Аллагъ оьзю буюруп,
Иман болса юректе.

Башын къыркыгъанда айтма яхшы сёзлени айрача эсгеривю

Умраны тавафында
Саъюсун да этгенде
Гъаждан да къутулгъанда
Умра да битгенде.

Сонг къыркыбар чачларын да,
Юзюн Къыблагъа буруп.
Астаракъ, алгъасамай,
Шулай деп айта туруп:

Аллагъу акбар, Аллагъу акбар
Аллагъу акбар, Аллагъу.
Альгъамдулиллагъ, Аллагъ
Ля илагъа илла ллагъ!

Я Аллагъ, мени Ессим
Тайдыр гюнагъ – югюмню
Енгил эт зувап берип,
Къаршына гъар тюгюмню.

Гъар тюкге бир зувап бер
Гъарине бир яз магъа.
Гъажым ал, бер гъалалыкъ
Сагъа тилеп – базмагъа.

Понагъым гетердей эт.
Женнетге етердей эт.
Гъар тюкню къадарына
Зуваплар етердей эт!

Я Аллагъ, мен оьзюм де
Мангалайым, тюгюм де,
Сени ихтиярынгда,
Мен яшайгъан кююмде.

Шону учун да тилеймен
Нюрлю эт деп юзюмню,
Къыямат гюн гелгенде
Нюрюнг булан Оьзюмню.

Понагъларым чай мени.
Зувап яз гъар тюк чакъы,
Женнетге тартар йимик
Шо зувапланы гъакъы.

Иманлы – динли де эт.
Айырма тюз елунгдан.
Талайлы, насипли эт.
Сыйлы, суйген къулунгдай.

–Секет (закят) нечик адамлагъа тийишли, кимлеге берилмеге тарыкъ?

–Секет етти тюрлю адамлагъа бериле: пакъырлагъа, мисгинлеге, Аллагъны ёлунда дав этегенлеге, секет ишлени юрютегенлеге, борчу барлагъа, уюне къайтмагъа харжы битген ёлавчулагъа, Ислам динни янгъы къабул этгенлеге.

–Уйде, бек билинмейген кюйде ягъынып, къыргъа чыкъма яраймы?

–Къатынгишилеге ягъынып, уйден чыкъмагъа ярамай. Олар янгъыз эрини хошуна гелмек учун ягъынмагъа бола. Аривлюкю булан эрини разилигин алса, зувап да къазана.

–Ата-анам ва къардашларым магъа гыжап гиймеге къоймай. Шолагъа шо саялы гюнагъ боламы?

–Ата-ана – бизин сыйлы адамларыбыз ва олагъа тынгламакъ да, разилигин алмакъ да бизин борчубуз. Абдулла ибр Амр етишдирген гъадисде Пайхаммар ﷺ айтгъан булай сёзлер бар: «Алагъны разилиги - ата-ананы разилигинде, Ону ачувланыву да - оланы ачувунда». Амма ата-анагъа тынгламагъа, таби болмагъа герек, эгер олар Аллагъ буюргъангъа къаршы чыкъ деп айтмай буса. Дагъы ёгъесе Пайхаммар ﷺ айтгъан бу гъадисдеги гъал яшавгъа гире: «Яратылгъангъа таби боламан деп, Яратгъаныбызгъа тынгламай къоймас». Гыжап байлав буса, Есибизни буйругъу. Шо саялы, ата-анагъа тынглап, гыжап байламай къоймагъа ярамай. Амма булай гезиклерде ата-ана булан эришмеге, къавгъаламагъа тарыкъ тююл. Ёкъ, олай этмеге тюшмей. Ата-ана нечик буса да, олагъа гъюрмет этмеге тарыкъ, тавуш гётермекден сакланмагъа герек ва къатнавда саламатлыкдан тайышмагъа да ярамас.

–Бизин юртда сыйырланы сава ва суйсе де, суймесе де сютте гъайванны насы къошулмагъа бола. Не этмеге тарыкъ, бары да сют нажжас боламы? Олай буса, базарда сатылагън къаймакъ да, озге акъкъатыкъ да гъараммы?

–Эгер сыйырны савагъанда сютте гъайванны насы къошула буса ва шо къошулгъандан сютню туюсу, ийиси, татыву альшышмай буса, шолайлыкдан сакланмагъа къыйын экенге, сютте къошулгъаны гысапгъа алынмай.

–Къатыным дин талап этеген кюйде чачларын яшырып юрюмей. Шогъар нечик насигъат этегенни билмеймен?

–Къатынгъа насигъат бергенче алдын къайсыбыз да инг башлап билим алмагъа, китап охумагъа герекбиз. Сонг билгенибизге гёре англамагъа да, уйретмегеде тынч болур. Гётерилген масъалагъа гелсек, бу яшавда кёп ёлугъагъан мисал. Йымышакъ кюйде олжагъа да, уйдеги озге тиштайпалагъа да явлукъ байламакъ, гыжап юрютмек къатынгишилеге Аллагъ салгъан борч экенни англамагъа тарыкъ. Суйсе де, суймесе де бусурман тиштайпалар къаркъарасын яшырып юрюмеге, гыжап байламагъа гереклер. Эри арив айтгъаны булан къатынына къоркъувлар бермеге де бола. Масала, тёшегин айырмагъа, рази тююлюн билдирмеге бола. Олай да эри ювукъ адамы саялы Есибизге дуа этсе, алгъыш тилесе яхшы.

–Къынгыр тишлени темирлер салып, тюз этмеге гюнагъ деп эшитген эдим. Шо тюзмю?

–Аривлюк учун деп къаркъараны къайдагъы затлар булан безендирмек (татуировка, татуаж ва озге шолай затлар) гюнагъ саналагъаны тюз. Амма санланы эршилигин яда савлукъгъа зарал болагъанлыкъланы тайдырмакъ мурат булан медицина алатланы пайдаландырмагъа яратыла. Шоланы арасына къынгыр тишлени тюз этеген темирлер де гирегени ачыкъ. Шо саялы оланы къоллавада гюнагъ ёкъ.

–Къатыны зина этсе, шону сакълама яраймы?

–Бу уллу гюнагъ этип тутулгъан къатындан эри суйсе айрыла, чыдап бола буса озюнде къоя. О ону иши. Эри къыдырагъан къатынына оз заманында насигъат этмеген, тюз къйде тарбияламагъа къаст къылмагъан буса, жавап бермеге герек болажакъ.

–Къатынгишиге бою бузулгъан вакътиде Къуръан аятланы, дуалар охумагъа яраймы?

–Гъайизни вакътисинде къатынгишиге этмеге гери урулагъан затлар: Къуръанны охумакъ, ону къолуна алмакъ, бир ерден башгъа ерге ону элтмек, намаз къылмакъ, ораза тутмакъ, межитде болмакъ, эри булан ювукълукъ этмек гъаж къылагъанда таваф этмек.

–Мен шекер аврувдан авруйман, докторлар шогъар къаршы гюнде юз грам гъаракъы ич дей. Шолай этмеге яраймы дагъы?

–Ярамай. Шекер аврувдан кёмек этеген озге хыйлы дарманлар бар.

– Гъар гюн межитге барып, онда намаз къылагъан адамны вагъабыгъа санай. Шо тюзмю дагъы?

–Озокда, тююл. Гъалиги заманда бир тайпа адамлар Ислам дин оёсюп тербейгенден къоркъуп яда англамай къайдагъы къоркъувланы, ялгъанланы чыгъарта. Вагъабы деп гыжап юрютеген тишпа лагъа да кёп айтыла. Бусурман адамлар шолай хабарлардан тартынмай, озлеге салынгъан борчун кютмеге тарыкълар.

–Адам эсирген гъалында эси бар туруп, намаз къылмагъа боламы?

–Ичип эсирген, тек айтагъанны англайгъан эси бар даражада адам намаз къылмагъа бола. Амма огъар ичген саялы гюнагъ язылагъаны таймай, намазы саялы зувап буса болмай, янгъыз уьстюндеги борч тая.

Аявлу охувчулар, "Мобильный байлавлукъ" деген рубрика-бызгъа SMS-лер геле. Тюнде шоланы беребиз. Шолагъа сиз де язмагъа боласыз. Бизин номерибиз: **8988-296-94-22**

–Мен авруйман ва аврувумну сав этмек учун бир кремни берген. Шогъар буса, донгуз май къошулгъан деп язылгъан. Шону къаркъарагъа сюртме ярайму (ичине ичмеге тююл)?

–Озокда, озге нажжас йимик, донгуз май да гъарам. Амма сав болмакъ учун дагъы эм ёкъ буса, эстерилген шо кремни уьстюне сюртме ярай, тек намазны алдында шону къаркъарадан жувуп тайдырмагъа герек. Жувагъанда да нажжасны жувагъан кюйде етти керен сув булан жувуп, шоланы ичинде бир де керен топуракъ булан сыйпап, жувмагъа тарыкъ бола.

Рузнама

Апрель

дни	Утрений	восх.	Обеден.	После-обеден.	Вечерн.	Ночной
1	4:50	6:29	12:53	16:27	19:18	20:44
2	4:48	6:27	12:53	16:27	19:19	20:46
4	4:44	6:23	12:52	16:28	19:21	20:49
6	4:40	6:19	12:51	16:29	19:23	20:52
8	4:36	6:16	12:51	16:30	19:26	20:55
10	4:32	6:12	12:50	16:31	19:28	20:57
12	4:28	6:09	12:50	16:32	19:31	21:00
14	4:22	6:05	12:49	16:33	19:34	21:04
16	4:18	6:01	12:48	16:33	19:36	21:07
18	4:13	5:58	12:48	16:34	19:38	21:10
20	4:10	5:56	12:47	16:35	19:40	21:13
22	4:05	5:53	12:47	16:35	19:42	21:15
24	4:01	5:50	12:47	16:36	19:44	21:19
26	3:57	5:47	12:47	16:38	19:47	21:23
28	3:52	5:44	12:46	16:38	19:49	21:26
30	3:49	5:41	12:46	16:39	19:51	21:29

